

THE PATCHWORK OF CONSUMER PROTECTION AS WEAKER PARTY OF THE CONSUMER CREDIT AGREEMENT

LENKA KOSNÁČOVÁ

Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská republika

Abstract in original language

Spotrebiteľ je v prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere slabšou zmluvnou stranou, v dôsledku čoho by mal byť chránený. Slovenský právny poriadok deklaruje túto právnu ochranu na viacerých miestach. Cieľom príspevku je čiastočné zhrnutie prípadov, kedy by mal byť spotrebiteľ chránený a možných spôsobov, ako sa brániť. Príspevok tiež podáva informáciu o zaradení úpravy spotrebiteľského úveru v rámci legislatívneho zámeru nového občianskeho zákonníka.

Key words in original language

Spotrebiteľ, slabšia strana, zmluva o spotrebiteľskom úvere, ochrana spotrebiteľa.

Abstract

The consumer is a weaker party in the case of a consumer contract agreement and therefore he should be protected. Slovak legal order declares the legal protection of consumers in consumer credit agreements. This paper is a partial summary of cases in which the consumer should be protected and possible ways how to defend. The contribution contains information on consumer credit agreement within the legislative proposal of a new Civil Code.

Key words

Consumer, weaker party, consumer credit agreement, consumer protection.

Dňa 23. januára 2009 bol schválený legislatívny zámer nového slovenského občianskeho zákonníka.¹ V rámci zjednotenia zmluvnej sústavy a posilnenia ochrany slabšej strany, najmä spotrebiteľa, sa v ňom navrhuje zahrnúť zmluvu o spotrebiteľskom úvere. Medzičasom bol prijatý nový zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej "zákon o spotrebiteľských úveroch"), ktorý nahradil zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona

---

¹<https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialWorkflow.aspx?instEID=1&matEID=285&langEID=1&AspxAutoDetectCookieSupport=1>

Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov. Nový zákon transponoval úpravu Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS² do slovenského právneho poriadku, čo je jednou z početných zmien v dynamickom vývoji zmluvného práva a osobitne spotrebiteľského zmluvného práva. Tento príspevok sa zaoberá potrebou ochrany spotrebiteľa pri spotrebiteľských úveroch, právnou reguláciou v tejto oblasti a v súvislosti s prijatým legislatívnym zámerom občianskeho zákonníka posilnením princípu ochrany slabšej strany v ňom a vhodnosťou začlenenia spotrebiteľského úveru.

Potreba regulácie

V oblasti poskytovania spotrebiteľských úverov je právna ochrana potrebná a opodstatnená z mnohých dôvodov, o ktorých sa diskutuje čoraz búrlivejšie v médiách ale i v bežnom živote občanov. Týka sa to najmä tých, ktorí sa sami, alebo prostredníctvom svojej rodiny či známych stretli s neschopnosťou splácať úvery, ktoré si nabrali nerozvážne alebo nechtiac bez prehodnotenia svojich vlastných možností a navyše neznajúc riziká a z toho vyplývajúce následky. V mnohých prípadoch nie sami spotrebiteľia, ale práve poskytovatelia úverov a pôžičiek využívajú neodbornosť spotrebiteľov. Navyše nebankové spoločnosti a poskytovatelia pôžičiek z vlastných zdrojov zneužívajú vôľu spotrebiteľov splácať akékoľvek s pôžičkou súvisiace poplatky a úroky, len aby mali pokoj, a to neraz v dôsledku domnejšej autority práva³, alebo zo strachu pred násilným vymáhaním dlhu⁴. Právna regulácia istých aspektov poskytovania spotrebiteľských úverov, ako aj ochrana spotrebiteľa má v tejto súvislosti svoje opodstatnenie kvôli stúpajúcemu zadlžovaniu sa obyvateľstva⁵ a zvyšujúcej sa neschopnosti splácať úvery a to najmä v dôsledku neprimerane vysokých úrokov.

Medzi dôvody stúpajúceho zadlžovania a následnej neschopnosti splácať úver by som zaradila najmä nízku uvedomelosť občanov o svojich právach⁶, pričom slabé právne vedomie je vystupňované komplikovanosťou predmetu právnej úpravy, samotná zmluva a právne možnosti obrany voči

---

² Ú. v. EÚ L 133, 22.5.2008

³ Pelikán, R.: Spotřebitelské úvěry. Právní rozhledy, č. 3, 2008 s. 87

⁴ <http://www.investujeme.sk/clanky/nevyhodne-pozicky-uzera-ty-najhnusnejsia-z-husenice/>

⁵ Hoci situácia nie je taká zlá, ako v západnej Európe a USA, aj u nás vládne trend pribúdajúcich pôžičiek. Pozri <http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/interview/a-ellison-zadit-sa-vyzaduje-zodpovednost>, <http://www.finance.sk/zpravy/finance/25337/>, Staněk, P. : Zadlženost' ako imanentná črta súčasných ekonomík. Ekonomický časopis/Journal of Economics. Volume 52, 2004, No. 3: 255-269

⁶ Toto umožňuje poskytovateľom urýchľovať kontrakčný proces a nastaviť zmluvné podmienky vo svoj prospech, spoliehajúc sa na to, že v konečnom dôsledku spotrebiteľ nemusí vedieť, že jeho práva boli porušené a už vôbec ich ochranu nebude vymáhať. K tomu tiež Pelikán, R.: Spotřebitelské úvěry. Právní rozhledy, č. 3, 2008 s. 87

podmienkam v nej sú bežnému spotrebiteľovi nezrozumiteľné. Časté sú prípady porušovania práv spotrebiteľa stanovením príliš vysokých úrokov. Bežný spotrebiteľ nečítajúci malé písmenká v zmluve si nespočíta, akú hodnotu bude musieť vrátiť popri tej, ktorú si požičiava a nezamýšľa sa ani nad situáciou nemožnosti plnenia. Tento fakt nahráva poskytovateľom nie len pri nastavení úrokových mier, ale rozvíja ich kreativitu aj v prípadoch oneskorenia so splácaním alebo sankcií za nedodržanie ktorejkoľvek zmluvnej podmienky spotrebiteľom.

Ďalším negatívnym faktorom je schopnosť poskytovateľov pôžičiek obchádzať zákon akýmkoľvek spôsobom, aby úver nemohol byť označený za spotrebiteľský, napasovať kauzu tak, aby sa úver vyňal spod pôsobnosti zákona o spotrebiteľských úveroch alebo rôznymi inými podvodmi. Najčastejšie ho označia za mini kredit do 200 EUR ⁷, alebo za úver v súvislosti so zabezpečením bývania ⁸, alebo donútia žiadateľa o úver najskôr založiť živnosť, resp. stať sa podnikateľom v inej forme podnikania, aby sa na daný právny vzťah medzi nimi nevzťahovala ochrana spotrebiteľov. ⁹ Národná banková asociácia za vhodnú alternatívu predchádzania podvodom považuje zvyšovanie transparentnosti a zvyšovanie finančnej gramotnosti spotrebiteľov, ¹⁰ s čím aj ja plne súhlasím a oceňujem snahu spotrebiteľských organizácií o zvyšovanie informovanosti spotrebiteľov.

Právna úprava ochrany spotrebiteľa

Právna úprava ochrany spotrebiteľa je v slovenskom právnom poriadku roztrúsená a tak je tomu i pri spotrebiteľských úveroch. Jednotlivé ustanovenia využiteľné na argumentáciu pre ochranu záujmov spotrebiteľa sa nachádzajú vo viacerých zákonoch - zákon o spotrebiteľských úveroch, zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej "zákon o ochrane spotrebiteľa"), zákon č. 513/1991 Zb. - Obchodný zákonník (ďalej len "OBZ"), zákon č. 40/1964 Zb. - Občiansky zákonník (ďalej len "OZ"), zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Je potrebné sa zamyslieť nad efektívnosťou a vykonateľnosťou právnej úpravy v oblasti ochrany spotrebiteľa pri spotrebiteľských úveroch a či táto obsahuje účinné mechanizmy k obmedzeniu spomínaných negatívnych javov.

Nový zákon o spotrebiteľských úveroch výrazne rozšíril výnimky z pôsobnosti zákona, teda úvery, na ktoré sa tento nebude vzťahovať. V dôvodovej správe k návrhu zákona sa argumentuje, že vecné vymedzenie pôsobnosti zákona vyplýva z implementovanej smernice a je dané

---

⁷ Nový zákon o spotrebiteľských úveroch znížil hranicu na 100,- EUR.

⁸ <http://www.investujeme.sk/clanky/nevyhodne-pozicky-uzera-ty-najhnusnejsia-z-husenice/>

⁹ Takýto prípad uviedla prof. JUDr. Mária Patakyová, PhD. na konzultáciách.

¹⁰ <http://www.sbaonline.sk/sk/projekty/financne-vzdelavanie/slovník-bankovych-pojmov/rrr/rocná-percentuálna-miera-nakladov-rpmn.html>

zvláštnym charakterom niektorých zmlúv alebo existenciou špecifickej právnej úpravy. Otázne je, či v skutočnosti len neumožňuje poskytovateľom obchádzať ochranu spotrebiteľa obsiahnutú v zákone o spotrebiteľských úveroch a tým poskytovateľom, na ktorých sa budú vzťahovať povinnosti uvedené v zákone, na druhej strane ukladá len zbytočne príliš povinnosti, pričom tu budú opäť tendencie obchádzať ich, lebo inak sa ani poskytovanie úverov bankám neoplatí.

Ak sa daný úver alebo pôžička nachádza v pôsobnosti zákona o spotrebiteľských úveroch, vzťahujú sa na poskytovateľa niektoré nové ustanovenia, ktoré by mohli presadiť účinnejšiu ochranu spotrebiteľa, i keď na druhej strane významne obmedzujú podnikanie v tejto oblasti. Povinnosti, ktoré zákon ukladá poskytovateľom úverov za účelom ochrany spotrebiteľa, sa týkajú už procesu uzatvárania zmluvy - ust. § 3 upravuje informačnú povinnosť veriteľa týkajúcu sa reklamy, v ust. § 4 sú uvedené informačné povinnosti veriteľa alebo finančného agenta priamo pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere. V zmysle ust. § 4 ods. 5 je veriteľ povinný spotrebiteľovi na jeho žiadosť bezplatne poskytnúť jedno vyhotovenie návrhu zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

V dobe pred prijatím úveru, zákon apeluje na jeho posúdenie jednak spotrebiteľom (§ 4 ods. 6) ale tiež poskytovateľom (§ 7 ods. 1), otázne je, ako sa bude v praxi riadne splnenie tejto povinnosti preukazovať a akú sankciu Slovenská obchodná inšpekcia stanoví. Splnenie tejto povinnosti sa podľa môjho názoru bude preukazovať podpisovaním ďalšieho tlačiva prehlásenia o poučení a posúdení úveru. V niektorých prípadoch rozumných a opatrných spotrebiteľov aj pomôže, no v prípadoch, keď sa bude mať dokázať nedodržanie tejto povinnosti bude dokazovanie mimoriadne náročné. Zostáva tu stále zachovaný koreň problému a to uvažovanie priemerného človeka v situácii vážnej potreby získania peňažných prostriedkov a jeho argumentácia o budúcich lepších dňoch ovplyvnená sľubmi známymi o pomoci úver splácať. Keď k tomu pridáme skôr uvedené faktory ako neodbornosť spotrebiteľov a komplikovanosť zmluvných ustanovení pre nich, táto povinnosť nezabráni poskytovateľom zneužívať spotrebiteľa pretože spotrebiteľ v snahe získať úver sa bude prioritne snažiť vyargumentovať si schopnosť jeho splácania, a na základe tejto argumentácie bude možné preukázať splnenie si povinnosti poskytovateľa posúdiť túto schopnosť. Zákon totiž ustanovuje potrebu posúdiť najmä objektívne faktory - dobu, výšku a účel úveru a príjem spotrebiteľa. Bolo by možné uvažovať aj o osobitnej zodpovednosti za škodu v prípade porušenia povinnosti s odbornou starostlivosťou posúdiť schopnosť spotrebiteľa splácať úver, alebo zavedenie novej trestnoprávnej zodpovednosti poskytovateľa fyzickej osoby.

Nový zákon o spotrebiteľských úveroch v snahe posilniť informovanosť spotrebiteľa doplnil niektoré náležitosti, ktoré musí obsahovať zmluva o spotrebiteľskom úvere. Právo spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa podmienok výhodných pre spotrebiteľa je tiež

novinkou v porovnaní s doterajšou právnou úpravou spotrebiteľských úverov. Novo upravené je aj splatenie spotrebiteľského úveru pred lehotou splatnosti v zmysle ust. § 16 zákona o spotrebiteľských úveroch.

Nový zákon výslovne upravuje možnosť spotrebiteľa vypovedať zmluvu o spotrebiteľskom úvere na dobu neurčitú, pričom túto možnosť má aj veriteľ, on ju môže v zmysle § 14 ods. 2 vypovedať len ak je to dohodnuté v danej zmluve a výpovedná lehota nesmie byť kratšia ako dva mesiace. Upozornila by som zároveň na negáciu tejto limitácie možnosti vypovedať zmluvu poskytovateľom, ktorá mala chrániť spotrebiteľa, v novom ust. § 53 ods. 10 OZ, ktoré bolo pridané novým zákonom o spotrebiteľských úveroch, v zmysle ktorého ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy uzavretej na dobu neurčitú, podľa ktorých si dodávateľ finančných služieb podľa osobitného predpisu vyhradzuje právo z vážneho objektívneho dôvodu jednostranne a bez poskytnutia výpovednej lehoty vypovedať túto zmluvu, sa nepovažujú za neprijateľnú podmienku podľa odseku 4 písm. g) OZ, ak ide o vážny objektívny dôvod, ktorý dodávateľ nezapríčinil, nemohol predvídať ani odvrátiť a ktorý dodávateľovi bráni v plnení tejto zmluvy, pričom dodávateľ sa v tejto zmluve zaviazal, že o vypovedaní a dôvode vypovedania tejto zmluvy bez zbytočného odkladu písomne informuje spotrebiteľa.

Smernica o zmluvách o spotrebiteľskom úvere v čl. 20 obsahuje odporúčanie, aby členské štáty zabezpečili dohľad nad veriteľmi orgánom nezávislým od týchto finančných inštitúcií. V zákone o spotrebiteľských úveroch sa táto požiadavka premietla do ust. § 20, ktorým sa na Slovensku zaviedol register veriteľov poskytujúcich spotrebiteľské úvery (ďalej len "register veriteľov"). V zmysle ust. § 20 ods. 24 veriteľ nemôže poskytovať spotrebiteľské úvery bez registrácie. Register veriteľov vedie Národná banka Slovenska a veriteľov doň zapisuje na ich vlastnú žiadosť (banky a pobočky zahraničných bánk zapisuje bez návrhu) po splnení podmienok vyžadovaných zákonom o spotrebiteľských úveroch. Jednou z podmienok sú atribúty veriteľa ako osoby, v závislosti od toho, či ide o právnickú alebo fyzickú osobu.

Aj úvery, ktoré by nespádali do definície spotrebiteľských úverov požívajú priamo či nepriamo právnu ochranu, hoci všeobecnejšiu, v mnohých ustanoveniach a táto prináša rozličné následky. Právna úprava spotrebiteľských zmlúv obsiahnutá §§ 52 - 54 Občianskeho zákonníka je základom. V súvislosti so spotrebiteľskými úvermi sú dôležité ust. § 53 OZ o neprijateľných zmluvných podmienkach. V zmysle ust. § 3 ods. 3 zákona o ochrane spotrebiteľa má každý spotrebiteľ právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami ¹¹ v spotrebiteľských zmluvách. Tieto sú definované v rámci úpravy spotrebiteľských zmlúv v §§ 52 až 54 OZ ako

---

¹¹ príklady v praxi vyzbieraných neprijateľných zmluvných podmienok sú uvedené v trojdielnom článku dostupnom na <http://www.investujeme.sk/clanky/nevyhodne-pozicky-uzera-ty-najhnusnejsia-z-husenic/>

ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Sú to najmä ustanovenia uvedené v § 53 ods. 4 OZ a následkom ich zahrnutia do zmluvy je ich neplatnosť. Následkom použitia neprijateľnej zmluvnej podmienky môže byť zdržanie sa jej používania poskytovateľom v zmysle ust. § 53a OZ v prípade, že budú splnené v ňom uvedené podmienky. Možno tiež využiť ust. § 54 ods. 1 OZ o zákaze úpravy v neprospech spotrebiteľa. Ak výška úrokov dosiahne hranicu splňajúcu podmienky klasifikovania činu ako úžery, nasleduje trestnoprávny postih páchatel'a úžery v zmysle ust. § 235 Trestného zákona (ďalej len "TZ") a súvisiace trestnoprávne sankcie. Tiež by bolo možné uvažovať o trestnom čine poškodzovania spotrebiteľa v zmysle ust. § 269 TZ alebo trestnom čine nekalých obchodných praktík voči spotrebiteľovi (§ 269a TZ). Najčastejším dôsledkom uplatnenia právnej ochrany spotrebiteľov je neplatnosť právneho úkonu alebo zmluvného ustanovenia. Príkladom je neplatnosť právneho úkonu v rozpore s princípom dobrých mravov podľa § 3 ods. 1 a § 39 OZ.¹² Ďalšie spôsoby, ktorými je možné určiť neplatnosť ustanovení zmluvy o spotrebiteľskom úvere je neplatnosť právneho úkonu v rozpore s účelom OZ (§§ 39 a 51 OZ). Spotrebiteľ môže využiť aj právo na odstúpenie od zmluvy, ktorú uzavrel v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok v zmysle ust. § 49 OZ. Ďalšou úpravou vzťahujúcou sa v určitých prípadoch na spotrebiteľské úvery je právna úprava zmluvy o pôžičke (§§ 657 - 658 Občianskeho zákonníka), zmluvy o úvere (§§ 497 - 507 Obchodného zákonníka), ustanovenie o poctivom obchodnom styku (§ 265 Obchodného zákonníka). Nemožno opomenúť právnu úpravu nekalých obchodných praktík obsiahnutú v ust. § 7 Zákona o ochrane spotrebiteľa. Táto zahŕňa klamlivé konanie a klamlivé opomenutie v zmysle ust. § 8 a agresívne obchodné praktiky v zmysle ust. § 9 zákona o ochrane spotrebiteľa. V prílohe č. 1 k zákonu o ochrane spotrebiteľa sú uvedené obchodné praktiky, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé.

Osobitne na prípad poskytnutia peňažných prostriedkov, ktorý by nespadal pod pôsobnosť zákona o spotrebiteľských úveroch je nasmerované ust. § 53 ods. 6 OZ, v zmysle ktorého nesmie odplata za takéto poskytnutie peňažných prostriedkov prevyšovať odplatu obvykle požadovanú na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch. Pri posudzovaní obdobnosti prípadov sa prihliada najmä na finančnú situáciu spotrebiteľa, spôsob a mieru zabezpečenia jeho záväzku, objem poskytnutých peňažných prostriedkov a lehotu splatnosti. Taktiež ust. § 53 ods. 7 OZ obsahuje zákaz zabezpečenia záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy prostredníctvom zabezpečovacieho prevodu práva k nehnuteľnosti pri spotrebiteľskej zmluve. Dané ustanovenie reaguje na časté prípady straty domova spotrebiteľov v dôsledku nesplácania úverov, avšak v skutočnosti

---

¹² Podľa stanoviska Najvyššieho súdu Českej republiky, výška úrokovej miery je v rozpore s dobrými mravmi, ak presahuje štvornásobok obvyklej úrokovej miery, za ktorú požičiavajú peniaze banky (sp.zn. 21 cdo 1484/2004).

len predlžuje čas, po ktorý nehnuteľnosť ostáva v majetku tohto spotrebiteľa. V konečnom dôsledku v prípade nesplácania úveru o túto nehnuteľnosť príde v rámci exekúcie a bude nútený zaplatiť aj trovy exekúcie, ktoré v praxi neraz niekoľkonásobne prevýšia pohľadávku a keďže v takom prípade nemá súd moderačné právo, situácia spotrebiteľa sa v skutočnosti len zhorší.

Ďalším zaujímavým ustanovením, ktoré bolo pridané novým zákonom o spotrebiteľských úveroch je ust. § 53c, v zmysle ktorého ak je spotrebiteľská zmluva vyhotovená písomne, predmet a cena nesmú byť uvedené menším písmom ako iná časť takejto zmluvy s výnimkou názvu zmluvy a označení jej častí. Zmluva uzatvorená v rozpore s týmto ustanovením je neplatná.

Uplatňovanie práv spotrebiteľov

V súvislosti s ochranou spotrebiteľa, v prípade spotrebiteľských úverov možno využiť tiež ust. § 3 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa, v zmysle ktorého každý spotrebiteľ má, okrem iného, právo na informácie a na ochranu svojich ekonomických záujmov a na podávanie podnetov a sťažností orgánom dozoru a kontroly a obci pri porušení zákonom priznaných práv spotrebiteľa.

Spomenuté ustanovenie je príkladom skutočnosti, že právna úprava ochrany spotrebiteľa pri spotrebiteľských úveroch počíta s uvedomelým spotrebiteľom, ktorý sa bude domáhať svojich práv. To je totiž predpokladom jej skutočnej účinnosti, bez aktívnych a seabavedomejších spotrebiteľov nie je efektívna. Spotrebiteľia by sa mali domáhať svojich práv, upozorniť na prípady ich porušovania a podvody, ktoré sa dejú okolo nich v bežnom živote.

Spory o platnosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere a o právach a povinnostiach vyplývajúcich z tejto zmluvy rozhoduje súd. Aj tu však existuje schodná cesta. Spotrebiteľia môžu požiadať o pomoc spotrebiteľské organizácie. V zmysle ust. § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa, spotrebiteľ sa môže proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva sám, alebo prostredníctvom združenia. Podľa ust. § 3 ods. 5 tohto zákona, každý spotrebiteľ má právo združovať sa spolu s inými spotrebiteľmi v združeniach a prostredníctvom týchto združení chrániť a presadzovať svoje oprávnené záujmy, ako aj uplatňovať práva zo zodpovednosti voči osobám, ktoré spôsobili škodu na právach spotrebiteľov.

¹³

---

¹³ Združenie sa môže na súde proti porušiteľovi domáhať, aby sa porušiteľ zdržal protiprávneho konania a aby odstránil protiprávny stav. Ďalej v zmysle tohto ustanovenia osoba, ktorá na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto

Spotrebitelia majú tiež právo obrátiť sa na bankového ombudsmana, ktorý sa usiluje o mimosúdne riešenie sporov spotrebiteľov s bankami združenými v Slovenskej bankovej asociácii, na akúkoľvek spotrebiteľskú organizáciu, na Slovenskú obchodnú inšpekciu, alebo na Komisiu na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Táto rieši veci aj z vlastného podnetu a posieľa zistenia na spotrebiteľské združenia a organizácie na iniciovanie súdneho alebo správneho konania v mene spotrebiteľov.¹⁴

Ak sa ukáže, že právna úprava je doposiaľ najmä na nebankové subjekty prikrátka, spolu s faktom malého množstva žalôb (aj napriek úsiliu spotrebiteľských združení) a pomalosti súdnych konaní, aby bol uplatniteľný § 53a OZ, bude sa viac presadzovať zavedenie licencií na poskytovanie peňazí.¹⁵

Ochrana slabšej strany a spotrebiteľský úver v legislatívnom zámere občianskeho zákonníka

Právna úprava záväzkového práva podľa legislatívneho zámeru nového slovenského občianskeho zákonníka¹⁶ zo dňa 23. januára 2009 bude zahŕňať ako občianskoprávne tak i obchodnoprávne záväzky, vrátane spotrebiteľských záväzkov. Zásada ochrany slabšej strany bude v novom OZ podľa legislatívneho zámeru výrazne posilnená, aby vyrovnala faktickú ekonomickú a profesionálnu nerovnosť medzi zmluvnými subjektami.¹⁷

Čo sa týka spotrebiteľských právnych vzťahov, osobitosti ohľadne ich právneho postavenia majú byť upravené v rámci piatej časti nového OZ - záväzkové právo. Tak aj zmluva o spotrebiteľskom úvere je v ňom podľa legislatívneho zámeru zaradená do tejto časti v osobitnom oddiele. Medzi 14 dielmi, v ktorých sú zaradené jednotlivé príbuzné zmluvné typy podľa funkčného cieľa do skupín, možno nájsť diel s názvom Zmluva o pôžičke a úvere. V rámci neho sú navrhované 3 oddiely - zmluva o pôžičke, zmluva o úvere a zmluva o spotrebiteľskom úvere. Pri každom zmluvnom type v tejto skupine sa prevezme právna úprava z iného zdroja - pri zmluve o pôžičke z OZ, pri zmluve o úvere z OBZ a pri zmluve o spotrebiteľskom úvere zo zákona o spotrebiteľskom úvere. Nový zákon má však v porovnaní s predošlým minimálne trojnásobný rozsah, nehovoriac o prírbitku príloh k nemu.

---

zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadostučinenie od toho, koho porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi je spôsobilé privodiť ujmu spotrebiteľovi.

¹⁴ <http://www.investujeme.sk/clanky/nevyhodne-pozicky-uzera-ty-najhnusnejsia-z-husenic/>

¹⁵ Komisia na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách sa už vyjadrila v prospech licencií, ako aj štátna tajomníčka rezortu spravodlivosti. Pozri <http://www.investujeme.sk/clanky/nevyhodne-pozicky-uzera-ty-najhnusnejsia-z-husenic/>

¹⁶ <https://lt.justice.gov.sk/Material/MaterialWorkflow.aspx?instEID=1&matEID=285&langEID=1&AspxAutoDetectCookieSupport=1>

¹⁷ Legislatívny zámer občianskeho zákonníka, s. 39

Podľa môjho názoru nie je jediným vhodným riešením zahrnúť jednotlivé príliš úzke a špecifické ustanovenia o spotrebiteľských zmluvných vzťahoch do základného súkromnoprávneho kódexu ako je občiansky zákonník. Právna úprava spotrebiteľského úveru v stave, v akom je obsiahnutá v novom zákone o spotrebiteľských úveroch je rozsiahla, špecifická a obsahuje množstvo verejnoprávných aspektov a prílohy, ktoré nepatria do právnej úpravy občianskeho zákonníka.

Občiansky zákonník je predpisom kódexovým, ktorý by si mal zachovať svoju stabilitu a nemal by byť predmetom častých noviel, napríklad kvôli detailným úpravám v ňom obsiahnutým. Spotrebiteľské právo je aktuálne najdynamickejšie sa rozvíjajúce pododvetvie súkromného práva a jeho detailné zahrnutie do OZ je teda predpokladom jeho častých zmien. Navyše OZ je základným súkromnoprávnym kódexom a normy spotrebiteľského práva majú zmiešanú povahu, niektoré sú súčasťou súkromného práva, iné súčasťou verejného práva¹⁸, spotrebiteľského úveru sa to týka tiež (najmä spomením ustanovenie o zriadení registra veriteľov).

Problematická bude podľa môjho názoru právna úprava úrokov. V posledných rokoch boli úrokové sadzby spotrebiteľských úverov predmetom početných zmien a regulačných zásahov či už zo strany Európskych inštitúcií, alebo v domácej právnej úprave a vykonávajúcich predpisoch. Možno predpokladať, že sa situácia tak skoro nestane stabilnou, a v dôsledku posilňujúcej sa ochrany spotrebiteľa, aj v oblasti úrokových sadzieb pre spotrebiteľov, či už bežných úrokov, úrokov z omeškania, variabilných úrokových sadzieb budú ešte úpravy a zmeny. Aby však tieto nezasahovali do stability OZ, ich zahrnutie by postačilo a bolo úplne vhodné v samostatnom zákone.

S ohľadom na početné smernice a právnu úpravu ochrany spotrebiteľov v komunitárnom a už aj našom právnom poriadku, v dôsledku dynamiky vývoja, špecifickosti témy, nevhodnosti narúšať stabilitu OZ, očakávaného Spoločného referenčného rámca pre zmluvné právo (ďalej len "SRR") minimálne ako zdroja inšpirácie a z mnohých ďalších dôvodov nie je vhodné uvažovať ako o jedinom riešení zahrnutí osobitných ustanovení o spotrebiteľských zmluvných vzťahoch a ochrane spotrebiteľa do OZ.

Jedným z riešení by mohlo byť využitie tzv. generálnej klauzuly o ochrane spotrebiteľa. Táto by odkázala na osobitné predpisy¹⁹ - v súčasnosti mnohé zákony, v budúcnosti by bol možný zákon o spotrebiteľských právnych vzťahoch, ktorého prijatie by bolo po dôsledných prípravách podľa môjho názoru vhodné. Zavedenie zákona kódexového typu spotrebiteľského práva,

---

¹⁸ Maliar, M: Spotrebiteľské úvery na Slovensku po transpozícii noriem EÚ. *Justičná revue*, roč. 59, 2007, č. 4 s. 543

¹⁹ Podobné riešenie je v návrhu českého OZ, kde je vymedzený pojem spotrebiteľ, spotrebiteľská zmluva a základné ustanovenia, avšak osobitosti zmluvných vzťahov spotrebiteľov nie sú predmetom právnej úpravy OZ.

ktorý by sa inšpiroval existujúcou legislatívou ES ale aj akademickým návrhom spoločného referenčného rámca, resp. budúcim SRR je jednou z alternatív. Samozrejme, bol by to rozsiahly a dlho trvajúci proces, vyžadujúci si analýzy, zverejnenie legislatívneho zámeru kódexu, rozšírenie vedomia občanov o pripravovanom zákone a všetky potrebné s tým súvisiace aktivity. Dovtedy by sa právna úprava ponechala v aktuálnych samostatných zákonoch.

Tento príspevok bol napísaný v rámci Grantu Univerzity Komenského č. UK/103/2010 udeleného autorke.

Literature:

- Eliáš, K.: Osnova občanského zákonníku. Osnova zákona o obchodných korporáciách. Plzeň. vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 574 s., ISBN 978-80-7380-205-9
- <http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/interview/a-ellison-zadzit-sa-vyzaduje-zodpovednost>
- <http://www.investujeme.sk/clanky/nevyhodne-pozicky-uzera-ty-najhnusnejsia-z-husenic/>
- <http://www.sbaonline.sk/sk/projekty/financne-vzdelavanie/slovnik-bankovych-pojmov/rrr/rocna-percentualna-miera-nakladov-rpmn.html>
- Legislatívny zámer občianskeho zákonníka
- Maliar, M: Spotrebiteľské úvery na Slovensku po transpozícii noriem EÚ. Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 4 s. 543 - 554
- Pelikán, R.: Spotrebiteľské úvery. Právni rozhledy, č. 3, 2008 s. 86 - 94
- Staněk, P.: Zadlženost' ako imanentná črta súčasných ekonomík. Ekonomický časopis/Journal of Economics. Volume 52, 2004, No. 3: 255-269

Contact – email

lenka.kosnacova@flaw.uniba.sk, leninna@centrum.sk